

SEMINARIO DE ESTUDOS GALEGOS

A L G U N H A S   N O R M A S
P R A   A   U N I F I C A Z Ó N
D O   I D I O M A   G A L E G O

NÓS, PUBRICAZÓNS GALEGAS E IMPRENTA. SANTIAGO

ALGUNHAS NORMAS PRA A UNIFICAZÓN DO IDIOMA GALEGO

É anxeio constante da maoría dos escritores galegos o coñecemento dunhas normas siquera ortográficas que desboten ou ao menos diminuen a anarquía que hoxe hai no escribir o noso idioma. O «Seminario de Estudos Galegos» dende os primeiros días da súa existencia agarimou esta idea e teimou varias veces levala a efecto sen resultados polo de agora positivos (1). Por coidar que cicáis sexa mais factible este intuio pondo

(1).—Na Asambrea xeral en Pontevedra, de Abril de 1928, o señor Couceiro Freixomil presentou unhas bases pra a súa unificación, que dempóis emprentou cun apéndice do Prof. Moralejo, da Universidade de Santiago. Os asisados estudos destes autores, son dinos da maor loubanza, e moito nos serviron na nosa laboura.

cada un da nosa parte o que poidamos é polo que a Seizón de Filoloxía quer presentar á consideración do «Seminario» pra uso particular dél e sen rigurosas pretensións centíficas estas breves normas baseadas todas elas na orientazón que imos a espor.

A lingua galega foi orixinariamente a mesma que usou o reino portugués no seu berce, e con el a pesares da separazón política marchóu xunto na fala o pobo galego ata fins do séc. XIV. Cando có Renacemento a nazonalidade portuguesa terminóu de facerse, a irmán galega en troques sufréu a perda da súa concencia nazonal i este aletargamento durou catro séculos ata comenzos do XIX. Namentras a lingua portuguesa chegaba a ser unha das principás do mundo pola súa extensión e pola súa belida literatura, a galega perdéu a vida no mundo da cultura sendo esto unha das máis fortes causas da inferioridade espiritual da nosa Terra durante esas nefastas centurias. Mais é unha das ventaxas dos pobos celtas e polo tanto do noso a súa forteza contra as invasión e os agrilloomentos doutras culturas, cicáis pola súa posizón xeográfica de «finis terræ», que fai difícil o domeño e a persistenza da invasión extrana, cicáis pola superioridade numérica da poboazón rural con respecto á das vilas ou millor polo propio valor de resistencia dos habitantes destes sofridos pobos. O caso é que a Galiza a pesares da «capitis diminu-

tio» que dende o séc. XV ven sofrendo, mantivo e mantén ditosamente ergueito o seu idioma falado pola inmensa maoría dos seus fillos cun senso antergo e primitivo en moitas formas e xiros que esquenceron os mesmos portugueses influídos na súa vida cultural dos séc. XV, XVI e de gran parte do XVII polos países de fala castelán e cunha peculiaridade de desenrolo noutras moitas formas e xiros que impiden toda posibilidade de adaptar lisa e totalmente a nosa língua ás normas que rixen a bela fala de Portugal.

Co-esto está dito o espírito que debe domeñar a nosa orientazón: «O de achegamento ao portugués nos valdeiros que hai que encher no noso idioma». Felizmente este foi o método que siguéu o «Seminario» dende un principio, así no desbotar os apóstrofos, no suprimir moitas sinalefas, etc., e non cremos polo tanto innovazón senón proseguiemento lóxico as normas que presentamos cando dín algo que non se compre agora. Mais somentes debemos achegarnos nos valdeiros que hai que encher na nosa fala, pois agás da nosa principal obriga de deixar que o galego siga ceibamente polos sulcos que él vaise marcando non podemos crer que o portugués sexa unha língua perfecta aínda coa relativa perfeizón a que se pode aspirar nas cousas do linguaxe, e por esto cando unha construción castelán que viña suplir unha falla no galego tomou patria no noso idioma, se aquela é

superior técnicamente á portuguesa co-ela debemos ficar.

As normas, que deben abranguer total-as cuestións ortográficas non resoltas, só deben coller as fonéticas e morfológicas atinxidas por aquelas e as demáis necesarias pra a conservazón e o desenrolo do xenio da nosa fala. Co esto non dicimos que fiquen resoltas as principás dúbidas e sí só as que atoparon unha soluzón aceptada unánimemente polos membros da Seizón. Mais non nos magoa esta falla, por ser a nosa idea proceder sen presas e con siso. Hoxe é tempo de adolescenza da nosa cultura e polo tanto da nosa língua; así que non trabemos o desenrolo dela desbotando as ricas formas dialectás, ou sometendo a régoas inflexibles a evoluzón das verbas dende o latín, ou asiñando taxativamente os cultismos. A cultura galega por tanto tempo descurada quer ar puro e amor agarimoso de nai polo de agora. Xa lle virá o día de asometerse ás prescizóns, moitas veces nimias dos doutores.

NORMAS ORTOGRAFICAS

I

LETRAS

a) *Vocás.*

1. Non se fará distinción gráfica entre as vocás abertas e pechadas, nin entre as longas e breves, agás das vocás longas dos monosílabos, que levarán acento agudo; á=a la; có=con el; só=solo; pór=poner.

á. Xuntas dúas vocás iguás fanse unha: xeral. aló. Exceptúase «areiro».

b) *I semiconsonante e semivocal.*

Escribiráse sempre con i latina; lei, Maio.

c) *Consoantes.*

1 ç.—Prescídase do seu uso.

2 h.—Consérvase sómentes nas verbas que o teñan en latín: home, hoxe, herba, Hespaña.—Prescídase dél por tanto en orfo, irmán, achar, encher.—Úse tamén o h pra representar a nasalidade do «n» en «unha» e os seus compostos.

3 ll, ñ.—Prescídase da grafía portuguesa lh, nh.

4 q.—Úsese somentes diante da combinazón «ue, ui»; queixo, quixo.—Úsese sempre nas verbas procedentes do grego en que o latín escribén ch substituindo a X grega; arquivo, arquidiócese.

5 x.—Só provisionalmente por razóns de comenza actual prescídase sempre da representación etimolóxica que usa os signos g, j; xente, xaneiro.—Consérvase a grafía x con son «cs» nos cultismos «nexo», «exágono», etc.—Nas verbas enxebres convírtase este x entre vocás en «is» ou «ns», según as variantes dialectás: eisame, ensame, i entre consoantes, en «s»: estrano.

6 Co fin de ir desbotando o son «z» castelán, que non é galego, prescídase de todo «z» final e mais do inicial de verbas que en latín comencan por «s» usando só esta derradeira letra; así, «lus», «vos», «soco», «sugar».

d) *Grupos consoantes.*

1 Nas verbas cultas mantéñanse os grupos primitivos; «apto», «obviar».

II

SIÑOS ORTOGRÁFICOS

1 *Acento*.— Rixen en xeral as normas de acentuación castelán.

Exceizóns.— 1) O espresado no párrafo a) das letras, sobre as vocás longas dos monosílabos.—2) A terceira persoa de singular do presente de indicativo do verbo »ser» levará acento pra distinguila da conxunzón «e».— 3) Os pronomes «nos», «vos» tamén cando son tónicos.—4) As maiúsculas non se eximen de levar acento.

2 *Apóstrofo*. — Prescídase do seu uso.

3 *Guión*. — Consérvese só: 1).— Entre o «i» eufónico e o sustantivo que empeza por «a» tónico; «a i-auga», «a i-alma».—2) Despóis do troque de «s» final de sustantivo, adxetivo, ou pronome en «l» diante de artigo e pronome átono, e do de «r» ou «s» de verbo na mesma letra diante de artigo; «todol-os», «vol-os», «cantol-o viron» querel-*o* neno (l).—3) Despóis do adverbio «non» reducido a «n» diante de verbas que empecen por vocal.—4)

(l).—A asisada opinión de Leite de Vasconcellos, que debía separarse «vo-los» ten en contra que hoxe os galegos silabamos «vol-os».

Despóis da preposición «con» reducida a «co» diante dos demostrativos ou pronome de terceira persoa.

III

LIGAZÓN DE VERBAS SEN SIÑO

1 Os verbos cós pronomes seguintes átonos; «douma» =me la dió. 2 Os pronomes átonos seguidos; «cho»=te lo. 3 A preposición «a» có artigo determinado masculino; «ao», «aos». 4 As preposicións «de», «en» reducidas graficamente a «d», «n», xuntaranse coa verba seguinte se ésta é artigo determinado ou indeterminado, os adxetivos «outro» e «algún», demostrativos ou pronome de terceira persoa. 5 A preposición «con» reducida a «co» xuntarase có artigo determinado, e reducida a «c» có indeterminado; «có», «coas», «cunhas». 6 As partículas que finan en «r», «s», xuntaranse có artigo determinado seguinte cando troquen aquelas letras en «l»; «polo», «poilo».

NORMAS FONÉTICAS

1 A conxunzón «e» só se trocará en «i» diante doutro «e».

2 A conxunzón «si» en latín é sempre «se» en galego.

3 O grupo «ion» en latín, nunca fará en galego «eon»; así, endexamáis «naceón», «ocaseón».

4 O grupo «au» en latín da sempre «ou» en galego cando ésta é a sílaba tónica; «couth».

5 O grupo «ui» en latín nunca fai «uie» en galego; así endexamáis «constituie».

6 Os grupos «nn», «mn» en latín, dan sempre «n» en galego; «cana», «dano».

7 O grupo «ll» en latín, nunca fai o soa «ll» en galego; «selo», «apelido».

8 A terminazón «ine» en latín con i breve, fai «e» en galego; «orde», «virxe».

9 A terminazón «inu», «ina» latina fará «iño», «iña» nos sustantivos; así «viño», «raiña», máis non nos adxetivos; así «fino», «divino».

10 A terminazón «te» precedida de vocal en latín, consérvese en galego trocando o «t» en «d»; «cidade», «sede», «saúde».

11 A terminazón «is» en grego fará «e» en galego; así, «tése», «necrópole».

12 A aférese, elisión de vocás entre consoantes, paragoxe e metátese de consoantes, usaránse só nos casos consagrados.

NORMAS MORFOLÓXICAS

1 As verbas rematadas en vocal, forman o plural engadendo «s»; «homes», «reis».

2 As rematadas en «r», engaden «es»; «mulheres», («ar» pode formar o plural «ars»).

3 As que finan con «l», cando son polisílabas agudas, forman o plural trocando o «l» en «s» «casás», «reás», «caravés». («Aquel» pode formar «aqueles»). Nos demais casos engaden «es»; «ánxeles», «fáciles», «vales».

4 As rematadas en «s», se son agudas engaden «es»; se non o son, fican invariadas; «meses», «barballoas», («Paspallás» é o mesmo en singular que en plural). Se estas verbas en latín finaban en «x», poden, como en latín, facer o plural gráficamente en «ces», perdendo o «s», do singular; «voces», «rapaces».

5 As verbas rematadas en «an» non fan o femenino engadendo «a»; nunca «castelana», «catalana».

(Estas normas, despois de escoitados os pareceres dos membros da Seizón de Filoloxía, foron presentadas polo Director dela ao «Seminario de Estudos Galegos», que acordou a súa publicación na xuntanza xeral do 15 de Outubro de 1933).